

Laidiens: 09.07.1999., Nr. 224/226

Ministru kabineta noteikumi Nr.219

Rīgā 1999.gada 15.jūnijā (prot. Nr.31, 50.§)

Noteikumi par gaisa kvalitāti

Izdoti saskaņā ar likuma "Par vides aizsardzību" 18.pantu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumos ir lietoti šādi termini:

1.1. **gaiss** - ārtelpu gaiss troposfērā, neietverot darba vidi;

1.2. **gaisa kvalitāte** - gaisa īpašību kopums, kas nosaka fizikālo, ķīmisko un bioloģisko faktoru iedarbības pakāpi uz cilvēku, augiem un dzīvniekiem, kā arī uz vidi kopumā;

1.3. **gaisa kvalitātes novērtējums** - atbilstoši noteiktām metodikām veiktu mērījumu un aprēķinu rezultātā novērtēts vai prognozēts gaisa piesārņojuma līmenis;

1.4. **iedzīvotāju informēšanas rādītājs** - tāds gaisa piesārņojuma līmenis, kuru noteiktā laikposmā pārsniedzot saskaņā ar šiem noteikumiem ir nepieciešams informēt iedzīvotājus;

1.5. **maksimāli pieļaujamā koncentrācija** - piesārņojuma līmenis, kuru pārsniedzot var radīt kaitējumu cilvēka veselībai vai videi kopumā;

1.6. **mērķlielums** - lielums, kas noteikts, lai novērstu gaisa piesārņojuma ilgtermiņa kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību vai vidi kopumā; noteiktā laikposmā jānovērš šī lieluma pārsniegums;

1.7. **pieļaujamā robeža** - šo noteikumu prasībām atbilstošā robežlieluma pieļaujamais pārsniegums procentos;

1.8. **piesārņojoša viela** - jebkura viela, kura cilvēku darbības rezultātā tieši vai netieši ir ievadīta gaisā un kurai ir potenciāli kaitīga ietekme uz cilvēka veselību vai vidi;

1.9. **piesārņojuma līmenis** - gaisu piesārņojošas vielas koncentrācija gaisā vai tās dēļ radusies piesārņojošās vielas depozicija uz virsmas noteiktā laikposmā;

1.10. **robežlielums** - zinātniski noteikts lielums, kas noteikts, lai izvairītos no kaitīgās ietekmes uz cilvēka veselību vai vidi kopumā, novērstu vai mazinātu to; noteiktā laikposmā jānovērš šī lieluma pārsniegums, pēc tam robežlieluma pārsniegšana nav pieļaujama;

1.11. **trauksmes līmenis** - piesārņojuma līmenis, kuru pārsniedzot jau pēc īslaicīgas ekspozīcijas rodas draudi cilvēka veselībai un kura novēršanai nepieciešami tūlītēji pasākumi.

2. Šo noteikumu mērķis ir noteikt nacionālos vides kvalitātes normatīvus attiecībā uz gaisa kvalitāti, kā arī gaisa piesārņojuma novērtēšanas kārtību un gaisa aizsardzības pasākumus, lai izvairītos no gaisa piesārņojuma kaitīgās ietekmes uz cilvēka veselību vai vidi, novērstu vai mazinātu to.

II. Kontrolējamās gaisu piesārņojošās vielas

3. Lai nodrošinātu gaisa kvalitāti cilvēka veselības un ekosistēmas aizsardzībai, tiek noteikti gaisa kvalitātes normatīvi, kas paredz pieļaujamo piesārņojuma līmeni. Gaisa kvalitātes normatīvi tiek noteikti sēra dioksīdam, slāpekļa oksīdam, slāpekļa dioksīdam, putekļiem (cietajām daļiņām, kurām pēc ķīmiskā sastāva nav noteikti citi normatīvi), svinam un ozonam:

3.1. sēra dioksīdam:

3.1.1. gaisa kvalitātes normatīvi sēra dioksīdam norādīti šo noteikumu 1.pielikumā;

3.1.2. sēra dioksīda piesārņojuma līmeņa mērījumiem par bāzes (references) metodi izmanto LVS ISO 6767 standarta metodi vai jebkuru citu analīzes metodi, kas nodrošina vismaz tikpat kvalitatīvus rezultātus kā bāzes (references) metode;

3.1.3. gaisa monitoringa stacijās, kurās tiek mērītas sēra dioksīda vienas stundas koncentrācijas, protokolē 10 minūšu vidējās koncentrācijas. Gada pārskatā iekļauj šo 10 minūšu koncentrāciju 98. un 99.procentili kopā ar stundas koncentrāciju vērtībām. Apdzīvotās vietās, kur veic šādus mērījumus un kur ir sēra dioksīda piesārņojuma avoti, gada pārskatos iekļauj informāciju par 10 minūšu koncentrācijām, kuras attiecīgā gada laikā pārsniedz 500 mg/m³;

3.2. slāpekļa oksīdam un slāpekļa dioksīdam (turpmāk - slāpekļa oksīdi):

3.2.1. gaisa kvalitātes normatīvi slāpekļa oksīdiem norādīti šo noteikumu 2.pielikumā;

3.2.2. slāpekļa oksīdu piesārņojuma līmeņa mērījumiem par bāzes (references) metodi izmanto hemiluminiscences metodi, kas noteikta LVS ISO standartā DIS 7996, vai jebkuru citu analīzes metodi, kas nodrošina vismaz tikpat kvalitatīvus rezultātus kā bāzes (references) metode;

3.3. putekļiem - PM10 putekļiem, kurus nosaka, laižot caur selektīvo sprauslu ar aerodinamisko diametru 10 (m, tādējādi aizturot vismaz 50 % putekļu, un PM2,5 putekļiem, kurus nosaka, laižot caur selektīvo sprauslu ar aerodinamisko diametru 2,5 mm, tādējādi aizturot vismaz 50 % putekļu:

3.3.1. gaisa kvalitātes normatīvi putekļiem norādīti šo noteikumu 3.pielikumā;

3.3.2. PM10 un PM2,5 putekļu paraugu ņemšanas vietas, ja iespējams, izvieto vienuviet;

3.3.3. putekļu PM10 piesārņojuma līmeņa mērījumiem izmanto bāzes (references) metodi, kas noteikta standartā LVS EN 12341, vai jebkuru citu analīzes metodi, kas nodrošina vismaz tikpat kvalitatīvus rezultātus kā bāzes (references) metode;

3.4. svinam:

3.4.1. gaisa kvalitātes normatīvi svinam norādīti šo noteikumu 4.pielikumā;

3.4.2. gaisa monitoringa stacijas, kurās tiek ņemti paraugi, lai noteiktu gaisa piesārņojuma līmeni ar svinu, izvieto vietās, kur iespējamais piesārņojuma līmenis pārsniedz šo noteikumu 4.pielikumā noteikto robežlielumu;

3.4.3. svina piesārņojuma līmeņa mērījumiem izmanto šo noteikumu 5.pielikumā minēto paraugu ņemšanas un analīzes bāzes (references) metodi vai jebkuru citu analīzes metodi, kas nodrošina vismaz tikpat kvalitatīvus

rezultātus kā bāzes (references) metode;

3.5. ozonam:

3.5.1. gaisa kvalitātes normatīvi ozonam norādīti šo noteikumu 6.pielikumā;

3.5.2. ozona piesārņojuma līmeņa monitoringa kritēriji, bāzes (references) metode ozona piesārņojuma mērījumiem un ikgadējo mērījumu rezultātu aprēķināšanas principi norādīti šo noteikumu 7.pielikumā. Ozona piesārņojuma līmeņa novērtēšanai izmanto bāzes (references) metodi vai jebkuru citu analīzes metodi, kas nodrošina bāzes (references) metodei ekvivalentus rezultātus;

3.5.3. Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde gada pārskatos par ozona piesārņojuma līmeni iekļauj informāciju par maksimālo, vidējo un 98.procentili vienas stundas un astoņu stundu vidējiem lielumiem, kas gada laikā fiksēti katrā monitoringa stacijā. Procentiles aprēķina saskaņā ar šo noteikumu 7.pielikumā norādīto metodi. Pārskatā norāda datumus, gadījumu skaitu un piesārņojuma līmeņa noturēšanās ilgumu, kad tiek pārsniegti šo noteikumu 6.pielikumā norādītie gaisa kvalitātes normatīvi. Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde var iekļaut pārskatā papildu informāciju par 99,9.procentili.

4. Lai novērtētu piesārņojuma līmeni piesārņojošām vielām, kurām nav noteikti gaisa kvalitātes normatīvi, izmanto šo noteikumu 8.pielikumā norādīto vielu maksimāli pieļaujamās koncentrācijas.

5. Ja indikatīvie mērījumi vai piesārņojuma izkliedes aprēķini, vai arī šo metožu kombinācija norāda, ka regulāri tiek pārsniegtas šo noteikumu 8.pielikumā norādīto vielu maksimāli pieļaujamās koncentrācijas, šīs vielas pēc attiecīgu pētījumu veikšanas var iekļaut to vielu sarakstā, kurām tiek noteikti gaisa kvalitātes normatīvi.

6. Latvijas vides datu centrs apstiprina gaisa piesārņojuma līmeņa noteikšanai un mērīšanai lietoto analīzes metodiku novērtējumu attiecībā pret bāzes (references) metodēm, organizē starplaboratoriju salīdzinošās testēšanas (laboratorijām, kuras mēra gaisa piesārņojuma līmeni) un piedalās tajās, kā arī sadarbojas ar Valsts hidrometeoroloģijas pārvaldi datu vākšanā un interpretācijā.

III. Gaisa kvalitātes novērtējums

7. Lai klasificētu valsts teritoriju zonās, Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde reizi trijos gados organizē gaisa kvalitātes novērtēšanu attiecībā uz šo noteikumu 3.punktā minētajām piesārņojošajām vielām. Ja kādā teritorijas daļā ir notikušas būtiskas izmaiņas, kas ietekmē šo noteikumu 3.punktā minēto piesārņojošo vielu piesārņojuma līmeņus klasificētajās zonās vai citā teritorijā, tiek organizēts ārpuskārtas gaisa kvalitātes novērtējums.

8. Pēc gaisa kvalitātes novērtējuma teritorija tiek klasificēta šādās zonās (teritorijas daļa, kuru nosaka, pamatojoties uz gaisa kvalitātes novērtējumu, un kurā nepieciešams veikt gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumus):

8.1. zonas, kurās iedzīvotāju skaits pārsniedz 250000 (turpmāk - aglomerācijas);

8.2. zonas, kurās vienas vai vairāku gaisu piesārņojošo vielu piesārņojuma līmenis pārsniedz robežlielumu;

8.3. zonas, kurās vienas vai vairāku gaisu piesārņojošo vielu piesārņojuma līmenis ir starp robežlielumu un tādu piesārņojuma līmeni, kas noteiktos klimatiskajos un meteoroloģiskajos apstākļos var radīt robežlieluma pārsniegumu;

8.4. teritorijas, kurās piesārņojuma līmenis nerada draudus cilvēka veselībai un videi, bet ekosistēmu monitoringam nepieciešams veikt gaisu piesārņojošo vielu monitoringu;

8.5. teritorijas, kurās piesārņojuma līmenis nerada draudus cilvēka veselībai un ekosistēmām.

9. Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde katru gadu organizē gaisa kvalitātes novērtēšanu šo noteikumu 8.1., 8.2. un 8.3.apakšpunktā minētajās zonās. Nepārtrauktais gaisa monitorings minētajās zonās ir obligāts tām šo noteikumu 3.punktā minētajām piesārņojošajām vielām, kuru piesārņojuma līmenis pārsniedz vai var pārsniegt gaisa kvalitātes normatīvus. Šo uzdevumu Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde veic patstāvīgi vai sadarbībā ar vietējo pašvaldību, ja tās rīcībā ir atbilstošas tehnoloģijas un personāls.

10. Lai novērtētu gaisa kvalitāti (arī stacionāro gaisa piesārņojuma avotu apkārtņē), veic šādus pasākumus un izmanto šādus tehnoloģiju kritērijus, metodes un procedūras:

10.1. pasākumi, kas jāveic pirms mērījumu uzsākšanas:

10.1.1. nosaka minimālo paraugu ņemšanas vietu skaitu;

10.1.2. novērtē un iekārto paraugu ņemšanas vietas;

10.1.3. nosaka atbilstošo mērījumu un paraugu ņemšanas tehnoloģijas;

10.2. citu gaisa kvalitātes novērtēšanas tehnoloģiju izmantošana, ņemot par pamatu piesārņojošo vielu modelēšanu:

10.2.1. modelēšanas telpiskā izvērse un novērtēšanas metodes;

10.2.2. atbilstošās modelēšanas tehnoloģijas.

11. Ņemot vērā aglomerācijas vai zonas veidu un tās piesārņojuma līmeni, katrai gaisu piesārņojošai vielai Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde nosaka šo noteikumu 10.punktā minētos kritērijus un tehnoloģiskās prasības.

12. Aglomerācijās un zonās piesārņojuma līmeni novērtē pēc augšējiem un apakšējiem piesārņojuma novērtēšanas sliekšņiem. Piesārņojuma novērtēšanas sliekšņi sēra dioksīdam, slāpekļa oksīdiem, putekļiem un svinam norādīti šo noteikumu 9.pielikumā.

13. Gaisa monitoringa staciju minimālo skaitu aglomerācijās un zonās nosaka, izmantojot šo noteikumu 10.pielikumā norādītos kritērijus.

14. Lai novērtētu šo noteikumu 3.punktā minēto piesārņojošo vielu piesārņojuma līmeni, gaisa monitoringa stacijas izvieto saskaņā ar šo noteikumu 11.pielikumā minētajiem norādījumiem.

15. Aglomerācijās un zonās, kur informācija no gaisa monitoringa staciju nepārtrauktajām mērījumu vietām tiek papildināta ar informāciju no citiem avotiem (piemēram, emisiju inventarizācija, indikatīvās mērīšanas metodes un gaisa kvalitātes modelēšana), gaisa kvalitātes novērtēšanai ierīkoto gaisa monitoringa staciju skaitam un citu tehnoloģiju telpiskajai izvērsei jābūt pietiekamai, lai nodrošinātu šo noteikumu 12.pielikumā minēto precizitāti.

16. Vietās, kur piesārņojuma līmenis ir zemāks par robežlielumu un kurās nav pastāvīga riska pārsniegt šo lielumu, gaisa kvalitātes novērtēšanai var izmantot vienreizēju piesārņojuma līmeņa modelēšanu vai aprēķina tehnoloģiju. Šis punkts neattiecas uz aglomerācijām.

17. Mērījumu un modelēšanas tehnoloģiju kombināciju var izmantot, lai novērtētu gaisa kvalitāti vietās, kur piesārņojuma līmenis attiecīgajā laikposmā ir zemāks par robežlielumu.

18. Vietās, kur saskaņā ar šiem noteikumiem jāmēra piesārņojuma līmenis, mērījumus veic fiksētās vietās nepārtraukti vai izlases veidā. Mērījumu skaitam jābūt pietiekamam, lai noteiktu piesārņojuma līmeņus.

IV. Gaisa kvalitātes uzlabošana

19. Lai uzlabotu gaisa kvalitāti vietās, kur piesārņojuma līmenis pārsniedz vai var pārsniegt robežlielumu, vai gaisa kvalitātes novērtēšanā konstatēta piesārņojuma līmeņa palielināšanās, vietējā pašvaldība nodrošina gaisa kvalitātes uzlabošanas programmas izstrādi un īstenošanu.

20. Gaisa kvalitātes uzlabošanas programmu izstrādāšanas vajadzībām Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde katru gadu sagatavo sarakstus un kartes par zonām un aglomerācijām, kurās:

20.1. vienas vai vairāku šo noteikumu 3.punktā minēto piesārņojošo vielu piesārņojuma līmenis pārsniedz attiecīgās piesārņojošās vielas robežlielumu vai mērķlielumu, kuram pieskaitīta pielāides robeža, ja tāda ir noteikta;

20.2. vienas vai vairāku šo noteikumu 3.punktā minēto piesārņojošo vielu piesārņojuma līmenis atrodas starp robežlielumu un pielāides robežu, ja tāda ir noteikta;

20.3. vienas vai vairāku šo noteikumu 3.punktā minēto piesārņojošo vielu piesārņojuma līmenis pārsniedz šo noteikumu 9.pielikumā norādīto apakšējo novērtējuma sliekšni.

21. Vietējā pašvaldība ir atbildīga par gaisa kvalitātes uzlabošanas programmas izstrādi un īstenošanu teritorijās, kurās atrodas aglomerācija vai zona, kas atbilst šo noteikumu 20.1., 20.2. vai 20.3.apakšpunktā minētajam piesārņojuma līmenim:

21.1. ja aglomerācijā vai zonā tiek pārsniegti gaisa kvalitātes normatīvi vienai šo noteikumu 3.punktā minētajai piesārņojošajai vielai, tiek izstrādāta gaisa kvalitātes uzlabošanas programma;

21.2. ja aglomerācijā vai zonā tiek pārsniegti gaisa kvalitātes normatīvi vairāk nekā vienai šo noteikumu 3.punktā minētajai piesārņojošajai vielai, tiek izstrādāta integrētā gaisa kvalitātes uzlabošanas programma, kurā piesārņojuma samazināšanai piemēro integrēto pieeju. Integrētajā gaisa kvalitātes uzlabošanas programmā tiek noteikta gaisa piesārņojuma samazināšana vielām, kuru koncentrācija pārsniedz gaisa kvalitātes normatīvus, ar nosacījumu, ka citu piesārņojošo vielu koncentrācija programmas īstenošanas rezultātā nepaaugstinās.

22. Gaisa kvalitātes uzlabošanas programmā, ņemot vērā piesārņojuma līmeni un laikposmu, kas nepieciešams gaisa kvalitātes uzlabošanai, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija pēc reģionālās pārvaldes priekšlikuma katrā konkrētā gadījumā robežlielumam var noteikt pielāides robežu. Šī pielāides robeža pakāpeniski tiek samazināta, līdz brīdim, kad ir sasniegts robežlielums (vēlākais - līdz laikam, līdz kuram tā ir pieļaujama saskaņā ar šo noteikumu 1., 2., 3., 4. un 6.pielikumu).

23. Izstrādāto gaisa kvalitātes uzlabošanas programmu pašvaldība saskaņo ar reģionālo vides pārvaldi.

24. Ja aglomerācija vai zona aptver vairāku pašvaldību teritorijas, attiecīgās pašvaldības organizē komisiju, kuras uzdevums ir organizēt gaisa kvalitātes uzlabošanas programmas izstrādi un īstenošanu šajās aglomerācijās vai zonās.

25. Gaisa kvalitātes uzlabošanas programmai jāatbilst šādiem kritērijiem:

25.1. kompleksi tiek veikta gaisa, ūdens un augsnes aizsardzība;

25.2. nav pretrunu ar darba drošības un strādājošo veselības noteikumiem;

25.3. netiek radīta negatīva ietekme uz vidi blakus teritorijās.

26. Gaisa kvalitātes uzlabošanas programmā iekļaujama šo noteikumu 13.pielikumā norādītā informācija.